TSUE

YASHIL

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

GREEN ECONOMY AND DEVELOPMENT

Social, Economic, Technological, Scientific and Popular Science Journal

2026-YIL / NOYABR / 11-SON, I-QISM

Google scholar

RePEc RESEARCH PAPERS IN ECONOMICS

ISSN: 2992-8982

https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/

YASHIL
IQTISODIYOT&TARAQQIYOT
Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Elektron nashr. 2026-yil, noyabr.
I-qism

Bosh muharrir:
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o‘rinbosari:
Karimov Norboy G‘aniyevich

Muharrir:
Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay’ati:
Salimov Oqil Umrzoqovich, O‘zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O‘zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, “Nobel” mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a’zosi, Turkiya – O‘zbekiston do‘stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G‘afforovna, pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug‘aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoira Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko‘nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo‘ja o‘g‘li, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Faxridinov Zafarjon Faxridin o‘g‘li, O‘zb. Res. Bosh prokuraturasi HIJQKD boshqarma boshlig‘i
Utayev Uktam Choriyevich, Anijon viloyati prokurorining o‘rinbosari
Ochilov Farkhod, O‘zb. Res. Bosh prokuraturasi IJQK Departamentining Namangan viloyati boshqarmasi boshlig‘i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o‘g‘li, texnika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), katta o‘qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Ochilov Bobur Baxtiyor o‘g‘li, TDIU katta o‘qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdikarimova Dinara Rustamxanovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Ikramov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Nazarova Ra’no Rustamovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT
Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:
Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhriddinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Fakhridinov Zafarjon Fakhridin ogli, Head of the DCEC under the Prosecutor Genera's Office of the Rep. of Uzb.
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Prosecutor of Anijan Region
Ochilov Farkhod, Head of the Namangan Regional Department of the Department of Internal Affairs of Rep. of Uzb.
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow))
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Abdikarimova Dinara Rustamxanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:
Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po‘latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
G‘afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja’sur Artiqboy o‘g‘li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Ruziyev Baxtiyor Salimboyevich, katta o‘qituvchi (PhD)

Board of Experts:
Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Khusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Rakhimovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridakhon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Ruziyev Baxtiyor Salimboyevich, Senior Lecturer (PhD)

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo‘jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko‘rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: “Ma’rifat-print-media” MChJ
Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O‘zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi huzuridagi Iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti

Jurnalning ilmiyligi:
““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali
O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro‘yxatdan o‘tkazilgan.

MUNDARIJA

XALQARO LOYIHALARDA RISKLARNI TAQSIMLAŞ VA SUĞURTALAŞ MEXANIZMLARI 30
Baxtiyorov Akbarjon Axror öğli
AXBOROT-KOMMUNIKATSIYA TEXNOLOGIYALARI ASOSIDA YUK AVTOTRANSPORTI KORXONALARINING UNUMSIZ XARAJATLARINI BAHOLAŞ KÖRSATKIÇLARI TIZIMI 35
Majidov Eldor Abduqahhor öğli
ÖZBEKISTONDA OILAVIY TADBIRKORLIKNING HOLATI VA BARQAROR RIVOJLANIŞ YÖNALIŞLARI: STATISTIK TAHLIL 41
Babajanov Xamdam Atabaeviç
M39 XALQARO AVTOMOBIL YÖLI BÖYIDA MOTELLARNI RIVOJLANTIRIŞNING HUDUDIY TURIZM VA XIZMATLAR SOHASI ÖSIŞIGA TA'SIRI 47
T.M. ŞAYMANOV
РИСК-ОРИЕНТИРОВАННЫЙ ИНСПЕКЦИОННЫЙ КОНТРОЛЬ В СИСТЕМЕ УПРАВЛЕНИЯ КАЧЕСТВОМ ТУРИСТСКИХ УСЛУГ: ПОДХОД ОЭСР И ВОЗМОЖНОСТИ ЕГО ПРИМЕНЕНИЯ В УЗБЕКИСТАНЕ 53
Адылова Диёра Улугбековна
KORXONALARDA LOGISTIK KONSENTRATSIYA VA TAQSIMOT (DISTRIBUSIYA) TIZIMLARINI INTEGRATSIYALAŞ STRATEGIYALARI 59
Akramjonov Diyorbek Azizbek oğli
Jumayev Islomiddin Ahmadjon oğli
МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ К ВЫДЕЛЕНИЮ ГОРОДСКИХ АГЛОМЕРАЦИЙ УЗБЕКИСТАНА 65
Салимова Юлдуз Исаковна
ИСКУССТВЕННЫЙ ИНТЕЛЛЕКТ В БУХГАЛТЕРСКОМ УЧЁТЕ И АУДИТЕ УЗБЕКИСТАНА: ВОЗНИКНОВЕНИЕ И РАЗВИТИЕ 74
Ходжаева Муътабар Хамидулла кызы
QIŞLOQ XÖJALIGIDA MEHNAT UNUMDORLIGI YAQINLAŞUVINI PANEL MA'LUMOTLAR ASOSIDA EKONOMETRIK BAHOLAŞ 80
Abdikarimov Islombek Ibragimoviç
RAQAMLI IQTISODIYOT ŞAROITIDA KRIPTOVALYUTA BOZORINING RIVOJLANIŞ TENDENSIYALARI VA ISTIQBOLLARI 88
Erkinjonov Ozodbek Iqboljon öğli
ÖZBEKISTON HUDUDLARINING IQTISODIY RIVOJLANIŞIDAGI FARQLARNI STATISTIK TAHLIL QILIŞ 95
Şarifjonova Sabrina Anvarovna
THE IMPORTANCE OF FINANCIAL CONTROL IN THE USE OF STATE BUDGET FUNDS 99
Fayziyeva Nilufar Shuxrat qizi
KÖÇMAS MULKNI BOZOR QIYMATI ASOSIDA SOLIQQA TORTIŞ MEXANIZMINI TAKOMILLAŞTIRIŞ 103
Jöraeva Zahro Toşpulatovna
KIÇIK VA ÖRTA BIZNES SUBYEKTLARI MOLIYAVIY BARQARORLIGINI OŞIRIŞDA RAQAMLI KREDITLAŞ MEXANIZMLARINI TAKOMILLAŞTIRIŞ 109
Kurbanova Sitora Baxodirovna
AKSIYADORLIK JAMIYATLARI MOLIYAVIY BARQARORLIGINI TA'MINLAŞNING ADAPTIV MEXANIZMI 114
Abdulakimova Moxina

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

KORXONA IQTISODIY XAVFSIZLIGINI TA'MINLAŞDA INSON RESURSLARI VA TAŞKILIY SADOQATNING ÖRNI: KONSEPTUAL MODEL 121
Hasanov Abdulhay Qosimjon öğli
ÖZBEKISTON BANK TIZIMIDA MUAMMOLI KREDITLARNING DINAMIKASI TAHLILI 128
Maxkamov Xursanbek Maxmudoviç
FARĞONA VILOYATIDAGI IQTISODIY MEHANIZMINI TAHLIL QILIŞ VA SANOATNING HOZIRGI HOLATI 132
Temirxanova Mutabar Jurayevna
ЦИФРОВАЯ ТРАНСФОРМАЦИЯ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЁТА: ИНТЕГРАЦИЯ АВТОМАТИЗИРОВАННЫХ СИСТЕМ, ЭЛЕКТРОННОГО ДОКУМЕНТООБОРОТА И ОЦЕНКА ЦИФРОВОЙ ЗРЕЛОСТИ 136
Эргашев Худойназар Хабибуллаевич
Шодиёров Бахримурод
QAYTA TIKLANUVÇI ENERGETIKANI RIVOJLANTIRIŞDA DAVLAT-XUSUSIY ŞERIKLIK MEXANIZMINING SAMARADORLIGI (ÖZBEKISTON RESPUBLIKASI MISOLIDA) 142
Eşquvatova Pokiza Aslanqul qizi
СТРАТЕГИЧЕСКОЕ УПРАВЛЕНИЕ ИННОВАЦИОННЫМ ПОТЕНЦИАЛОМ МОЛОКОПЕРЕРАБАТЫВАЮЩИХ ПРЕДПРИЯТИЙ В КОНТЕКСТЕ ЗЕЛЁНОЙ ЭКОНОМИКИ 147
Узганбаева Дилноза Тохтасиновна
TEMIR YÖL TRANSPORTI KORXONALARIDA MOLIYAVIY NATIJALAR AUDITINI XALQARO STANDARTLAR ASOSIDA TAKOMILLAŞTIRIŞ 153
Misirov Xurşid Mamasobiroviç
ÖZBEKISTONDA ZIYORAT TURIZMINING RAQAMLI TRANSFORMATSIYASI: IMKONIYATLAR VA RIVOJLANIŞ YÖNALIŞLARI 162
Şaxriyorov Şohrux Sur'at öğli
MAMLAKATIMIZDA AGROKLASTER SIYOSATINI AMALGA OŞIRIŞNING ILMIY, NAZARIY VA AMALIY YÖNALIŞLARI 168
Ibragimov Nodir Nusriddinoviç
JISMONIY ŞAXSLAR DAROMADLARINI SOLIQQA TORTIŞ MEXANIZMINI TAKOMILLAŞTIRIŞ: FISKAL SAMARADORLIK VA IJTIMOIY ADOLATLILIK 173
Usmanova Muxlisa Sagdullayevna
Qahramonov Ramazon Kamol öğli
WATERGEMS VA EPANET DASTURIY MAJMUALARI YORDAMIDA MAGISTRAL SUV TARMOQLARIDAGI GIDRAVLIK YO'QOTISHLARNI RAQAMLI MODELLAŞTIRIŞ VA OPTIMALLAŞTIRIŞ 180
Parpiyev Sayfidin Fazliddinoviç
KIÇIK TADBIRKORLIK SUBYEKTLARIDA RISKLARNI IDENTIFIKATSIYALAŞ VA MONITORING QILIŞ TIZIMINI RIVOJLANTIRIŞ 189
Umarov Azizjon Azamjon oğli
UZOQ MUDDATLI AKTIVLAR AUDITI NATIJALARINI UMUMLAŞTIRIŞ VA RASMIYLAŞTIRIŞNI TAKOMILLAŞTIRIŞ 198
Bakayev Xurşid Maxmudoviç
TÖQIMAÇILIK KORXONALARIDA YAŞIL BIZNES MODELLARNI QÖLLAŞ SAMARADORLIGINI BAHOLAŞ 205
Yoqubova Maftuna Zuhriddin qizi
RAQAMLI MOLIYAVIY TEXNOLOGIYALARNI JORIY ETIŞ DARAJASI VA SAMARADORLIGI TAHLILI 210
Ibragimova Mohigul Komiljon qizi
DEBITORLIK QARZLARINI BOŞQARIŞDA XARIDORLARNING KREDIT RISKINI BAHOLAŞNING INTEGRATSIYALAŞGAN MODELI 215
Zaripova Nozima Abdujabbor qizi

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

ЭКОНОМИЧЕСКИЕ МЕХАНИЗМЫ ПОВЫШЕНИЯ ПОКУПАТЕЛЬНОЙ СПОСОБНОСТИ ПОТРЕБИТЕЛЕЙ НА ОСНОВЕ ИНТЕГРАЦИИ МАРКЕТИНГА И МЕРЧАНДАЙЗИНГА В РОЗНИЧНОЙ ТОРГОВЛЕ 219
Маматкулова Шоира Джалоловна
ТРАНСФОРМАЦИЯ РЫНКА ТРУДА В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВИЗАЦИИ: МИРОВЫЕ ТЕНДЕНЦИИ И ОПЫТ УЗБЕКИСТАНА 224
Динара Ташевна Гафарова
MAMLAKATDA LOGISTIKA SOHASINI TAŞKIL QILIŞNING IQTISODIY ASOSLARI VA RIVOJLANIŞ BOSQIÇLARI 230
Xöjayeva Nargiza Bekpulat qizi
TURISTIK XIZMATLARINI RAQAMLI TRANSFORMATSIYA QILIŞNI BOŞQARIŞNING TAŞKILIY-IQTISODIY MEXANIZMLARI 234
Tajieva Şaxnoza Mamarejabovna
O‘ZBEKISTONDA XIZMATLAR EKSPORTINING HOLATI VA RIVOJLANISH TENDENSIYALARI 239
Mardonov Baxodir Baxronovich
OILADA JISMONIY MADANIYATNI ŞAKLLANTIRIŞNING AHAMIYATI VA UNI AMALGA OŞIRIŞ MASALALARI ORQALI SOĞLIQNI SAQLAŞ IQTISODIYOTINI TAKOMILLAŞTIRIŞ MASALALARI 245
Abdilaxatov Zafar Abdigapiroviç
EKSPORT-IMPORT OPERATSIYALARINING HISOBI VA AUDITINING MAQSADI, VAZIFALARI HAMDA ULARNI TAKOMILLAŞTIRIŞ 250
Misirov Asliddin Mamasobiroviç
Kuçkorova Xalima Azamat qizi
Yöldoşeva Zarnigor Oybek qizi
SOTIŞ UÇUN MÖLJALLANGAN UZOQ MUDDATLI AKTIVLARNI TAN OLIŞ MEZONLARI 256
Niyatov Jahongir Abdugappor öğli
ГОСУДАРСТВЕННОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ И НЕОБХОДИМОСТЬ ВНЕДРЕНИЯ ЗЕЛЕНОЙ ЭКОНОМИКИ В УЗБЕКИСТАНЕ 261
Ойдин Давроновна Хамракулова
XORIJIY SAVDO HAMKORLARINI TANLAŞ VA BAHOLAŞ ORQALI EKSPORT FAOLIYATINI BOŞQARIŞNI TAKOMILLAŞTIRIŞ 265
Ibragimova Nilyufar Tairovna
RAQAMLI IQTISODIYOT VA SUN’IY INTELLEKT: TRANSFORMATSIYA JARAYONLARI VA YANGI IMKONIYATLAR 269
Tulyaganov Abdumalik Abdiraximoviç
ÖZBEKISTONDA KIÇIK VA ÖRTA BIZNES TARMOQ TUZILMASIDAGI SILJIŞLAR VA SUBYEKTLAR FAOLLIGINING HUDUDIY TAFOVUTLARINI STATISTIK BAHOLAŞ 274
Nazarov Nazar Ğulom öğli
IQTISODIYOTNING REAL SEKTORLARIDA SOLIQ SIYOSATINING TADBIRKORLIK FAOLIYATI VA KIÇIK BIZNES SUBYEKTLARIGA TA’SIRI 282
Rustamova Xurşidahon Şuxratjon qizi
RADIOALOQA VA TELEVIDENIYE KORXONALARIDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYA ŞAROITIDA BOŞQARUV SAMARADORLIGI VA MOLIYAVIY BARQARORLIKNI OŞIRIŞ YÖLLARI 288
Xusanov Uluğbek Nishonoviç
MINTAQA IQTISODIYOTINI BARQAROR RIVOJLANTIRIŞDA MAHALLIY BYUDJET DAROMADLARIDAN SAMARALI FOYDALANIŞNING TAŞKILIY-IQTISODIY MEXANIZMLARI 293
Xudoyqulov Hamidjon Abdullayeviç
HUDUDLARNING TURISTIK-REKREATSION SALOHIYATINI BAHOLAŞ VA UNDAN FOYDALANIŞ SAMARADORLIGINI OŞIRIŞ YÖLLARI 298
Hasanov Samad Axatillayeviç
ВЛИЯНИЕ МЕЖДУНАРОДНЫХ ДЕНЕЖНЫХ ПЕРЕВОДОВ НА ВНЕШНЮЮ УСТОЙЧИВОСТЬ УЗБЕКИСТАНА 304
Нуриддинова Амалия Равшан кизи

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

MEVA-SABZAVOTÇILIK KORXONALARI FAOLIYATINI BOŞQARIŞ MEXANIZMLARINI TAKOMILLAŞTIRIŞ 311
Ğafurov Rustam Abdirasuloviç
TALABLARNI ANIQLAŞ VA WBS IŞLAB ÇIQIŞNING LOYIHA BOŞQARUVIDAGI AHAMIYATI 316
Ğaniyev Baxtiyor Ibrohim oğli
Toğayev Salim Sobiroviç
UY XÖJALIKLARI QUYOŞ ELEKTR STANSIYALARINING IQTISODIY SAMARADORLIGINI SUBSIDIYA SIYOSATI NOANIQLIGI ŞAROITIDA STOXASTIK MODELLAŞTIRIŞ (FARĞONA VILOYATI MISOLIDA) 321
Abdurahimov Muhibilloh
SANOAT KORXONALARIDA TEXNOLOGIK OPERATSIYALARNING QÖŞIMÇA QIYMAT YARATIŞDAGI IŞTIROKINI BAHOLAŞ ASOSIDA TEJAMKOR IŞLAB ÇIQARIŞNI TAKOMILLAŞTIRIŞ 327
Yusupov Uluğbek Mamayusupoviç
ÖZBEKISTON QIŞLOQ XÖJALIGI MAHSULOTLARI EKSPORTINING RIVOJLANIŞ TENDENSIYALARI 333
Rustamova Iroda Baxramjanovna
SUĞURTA TALABINING NAFLILIK NAZARIYASINI VAQT VA INFLYATSIYA OMILLARI TA'SIRIDA TAHLIL QILIŞ 340
Nasretdinova Şaxnoza Saidakmalovna
A FIVE-GAP DIAGNOSTIC FRAMEWORK FOR YOUTH SKILLS MISMATCH IN UZBEKISTAN 346
Mukhsinjon Murodullaevich Kholmukhamedov
TRANSPORT-LOGISTIKA TIZIMINI RIVOJLANTIRIŞNING INTEGRATSIYALAŞGAN TAŞKILIY-IQTISODIY MEXANIZMI: KONSEPTUAL MODEL VA SINERGIYA SAMARASI 356
Agzamova Marguba Mirabdullayevna
HINDISTON IQTISODIY DIPLOMATIYASI XUSUSIYATLARI 362
Mustapova Hilolaxon Islamovna
RAHBARLIK USLUBLARINI TANLAŞ VA QÖLLAŞDA ZAMONAVIY BOŞQARUV YONDAŞUVLARIDAN FOYDALANIŞ 368
Ubaydullayev Lutfulla Xabibullayeviç
MAHSULOT IŞLAB ÇIQARIŞNI DIVERSIFIKATSIYALAŞNING IQTISODIY MOHIYATI, ŞAKLLARI VA TASNIFIY XUSUSIYATLARI 374
Rustambekova Feruza Rustambek qizi
JORIY AKTIVLAR AUDITINI TAKOMILLAŞTIRIŞDA RISKLARNI BAHOLAŞ, IÇKI NAZORAT, AUDITORLIK DALILLARI VA AUDITORLIK JAVOB ÇORALARI MODELI 379
Mavlanova Dilrabo O'ktamovna
KAMBAĞAL OILALARNING BARQAROR DAROMAD MANBALARINI ŞAKLLANTIRIŞDA MOLIYAVIY QÖLLAB-QUVVATLAŞ VOSITALARINI TAKOMILLAŞTIRIŞ 388
Uluğbek Erkinoviç Qurbanov
ESG AUDITIDA MIJOZ QABUL QILIŞ VA AUDIT MUNOSABATLARINI DAVOM ETTIRIŞ QARORLARINI QABUL QILIŞNING ÖZIGA XOS XUSUSIYATLARI 393
Sayfullayev Mexroj Sayfullayeviç
ÖZBEKISTON HUDUDLARIDA BARQAROR ENDOGEN IQTISODIY ÖSIŞNI TA'MINLAŞDA INSON KAPITALI VA INNOVATSION SALOHIYATDAN FOYDALANIŞ YÖNALIŞLARI 399
Yuldashov Abdullo Abdugapparovich
YOŞLAR BANDLIGINI TA'MINLAŞ VA ULARNING DAROMAD MANBALARINI KENGAYTIRIŞ MASALALARI 405
Bazarova Gulnora Gulamovna
Olimjonov Muhammadyusuf Muxammadali öğli
KIÇIK BIZNES SUBYEKTLARIDA IQTISODIY RESURSLARDAN FOYDALANIŞ SAMARADORLIGINI OŞIRIŞNING ZAMONAVIY YÖNALIŞLARI 410
Ilhomov Boburmirzo Naimjon o'g'li

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

СОВРЕМЕННЫЕ ПРЕДСТАВЛЕНИЯ О МОЛЕКУЛЯРНЫХ МЕХАНИЗМАХ ОСТЕОИНТЕГРАЦИИ ДЕНТАЛЬНЫХ ИМПЛАНТАТОВ (ОБЗОРНАЯ СТАТЬЯ) 418
Дехканов Алишер Махаммадусмонович
Исомов Мираскад Максудович
IŞLAB ÇIQARIŞ KORXONALARIDA MARKETING BOŞQARUVINING HOLATINING TAHLILI 427
Musayeva Şoira Azimovna
DIVERSIFIKATSIYALAŞ ŞAROITIDA KORXONALARNING INNOVATSION SALOHIYATINI OŞIRIŞDA INSTITUTSIONAL TAKOMILLAŞTIRIŞ YÖLLARI 433
Xaydarova E'zoza Şukurullayevna
KIÇIK VA ÖRTA BIZNESNING RIVOJLANIŞI VA XORIJIY TAJRIBASI 437
M. A. Erkinboyev
HUDUDLAR IQTISODIY XAVFSIZLIGINI BOŞQARIŞ MEXANIZMLARINING SAMARADORLIGI VA MAVJUD MUAMMOLAR 443
Jurayev Ismatulla Izzatullayeviç
KİÇİK KORXONALARNING EKSPORT SALOHİYATİNİ OŞİRİŞ 450
Suvonov Ozodbek Jamşid oğli
Xodjayev Erkin Normatoviç

KİÇİK KORXONALARNING EKSPORT SALOHİYATİNİ OŞİRİŞ

Suvonov Ozodbek Jamşid oğli
Samarqand iqtisodiyot va servis instituti, MK-525-guruh talabasi.
E-mail: suvonovozodbek2007@gmail.com
ORCID: https://orcid.org/0009-0006-7038-5809

Xodjayev Erkin Normatoviç
İlmiy maslahatchi, Samarqand iqtisodiyot va servis instituti,
“Moliya” kafedrasi professori.
E-mail: erkinnormatovich@gmail.com
ORCID: https://orcid.org/0000-0003-1606-4634

Abstract. This article highlights the importance of intensifying the activities of operating enterprises to increase the country’s export potential. It also examines the need to analyze the development of small enterprises and presents scientific approaches to addressing export-related issues.

Keywords: small enterprise, export, export potential, economic reforms, foreign market, raw material reserves, management relations

Annotatsiya. Mazkur maqolada mamlakatimizning eksport salohiyatini oşirişda faoliyat yuritayotgan korxonalar işini jadallaştirişning ahamiyati yoritilgan. Şuningdek, kiçik korxonalar rivojlanişini tahlil qiliş zarurati hamda eksport bilan boğliq masalalarni hal etişga qaratilgan ilmiy yondaşuvlar öz aksini topgan.

Kalit sözlar: kiçik korxona, eksport, eksport salohiyati, iqtisodiy islohotlar, taşqi bozor, xomashyo zaxiralari, boşqaruv munosabatlari.

Аннотация. В данной статье подчёркивается важность активизации деятельности действующих предприятий для повышения экспортного потенциала страны. Также рассматривается необходимость анализа развития малых предприятий и представлены научные подходы к решению вопросов, связанных с экспортом.

Ключевые слова: малое предприятие, экспорт, экспортный потенциал, экономические реформы, внешний рынок, сырьевые запасы, управленческие отношения.

KİRİŞ

İqtisodiyotning rivojlanişi köp jihatdan mamlakatning eksport salohiyatini oşirişga boğliq. Özbekiston katta xomashyo zaxiralari va yuqori işlab çiqariş salohiyatiga ega. Bu esa mamlakatning xalqaro mehnat taqsimotida keng iştirok etişiga imkon yaratadi. İqtisodiyotimizdagi yetakçi tarmoqlarning jahon iqtisodiy aloqalariga uyğunlaşuvi milliy iqtisodiyot rivojlanişining muhim omili hisoblanadi. Bu mamlakatning yetakçi tarmoqlarini jahon bozorlaridagi mavjud şart-şaroit va talablar asosida takomillaştirişni hamda kiçik korxonalarda xöjalik yuritişning yangi iqtisodiy va boşqaruv munosabatlarini şakllantirişni taqozo etadi.

Tadqiqot mavzusi böyiça ilmiy yondaşuvlar va ularning yeçimlari. İqtisodiyotimizning turli tarmoqlarida mahsulot va xizmatlar eksportini rivojlantiriş amalga oşirilayotgan iqtisodiy islohotlarning muhim yönalişlaridan biri bölib, mamlakat iqtisodiyotining barqaror ösişiga xizmat qiladi. Respublikamizda avtomobilsozlik, yengil va kimyo sanoati, meva-sabzavotçilik sohalarida eksport salohiyatini rivojlantiriş böyiça qator çora-tadbirlar amalga oşirilmoqda. Mazkur vazifalarning samarali bajarilişi köp jihatdan eksportga yönaltirilgan tarmoqlardagi kiçik korxonalarning rivojlaniş strategiyalariga boğliq [12].

Sönggi yillarda iqtisodçi olimlar tomonidan kiçik biznes subyektlarining eksport salohiyatini oşiriş, eksport faoliyatini rivojlantiriş va bu jarayondagi iqtisodiy masalalarni hal etişga qaratilgan ilmiy tadqiqotlar olib borilmoqda. Jumladan, eksport salohiyatini tadqiq etgan olimlarning quyidagi ilmiy qarashlarini ajratib körsatiş mumkin.

Nafosat Radjabovna Şaropova 2025-yil 7-aprelda “Özbekistonda kiçik biznes subyektlari eksport salohiyatini oşiriş: tahlil va prognozlaş” nomli maqolasini çop ettirgan. Unda eksport salohiyatiga ta’sir etuvçi makroiqtisodiy omillar hamda eksportni rivojlantiriş bilan boğliq masalalar ekonometrik usullar yordamida tahlil

qilingan [17].

Umarbek Uluğbekoviç Raxmatullayev 2025-yil 30-dekabrda “Kiçik biznesning eksport salohiyatini oşirişning obyektiv zaruriyati” nomli maqolasini çop ettirgan. Tadqiqotda eksport faoliyatini rivojlantirişga ta’sir etuvçi omillar, Jahon savdo taşkilotiga (JST) a’zolik va GSP+ imtiyozlari şaroitida raqobatbardoşlikni oşiriş masalalari örganilgan. Şuningdek, kiçik biznes subyektlarini rağbatlantiriş zarurligiga alohida e’tibor qaratilgan [18].

Azizbek Abdullo oğli Abduqahhorov 2025-yil sentabr oyida “Kiçik va örta biznes subyektlari eksport salohiyatini rivojlantiriş mexanizmini takomillaştiriş” nomli maqolasini naşr ettirgan. Unda eksport infratuzilmasi, xalqaro sertifikatlaş, moliyaviy kafolatlar va marketing imkoniyatlari bilan boğliq masalalar yoritilgan [19]. Şuningdek, muallifning 2025-yil 30-sentabrda naşr etilgan boşqa bir maqolasida eksport faoliyatini davlat tomonidan qöllab-quvvatlaş tizimini takomillaştiriş masalalari tadqiq etilgan.

Dilşod Ravşanoviç Mamasoatovning “Kiçik va örta biznes subyektlarining eksport faoliyatini rivojlantiriş va raqobatbardoşligini oşiriş yöıiari” nomli ilmiy işida kiçik va örta biznesning xalqaro bozorlarga çiqiş imkoniyatlari, davlat kömagi va raqobatbardoşlik masalalari örganilgan. Mazkur tadqiqot kiçik korxonalarning eksport salohiyatini oşiriş böyiça strategik yondaşuvlarni yanada rivojlantiriş uçun ilmiy asos bölib xizmat qiladi [20].

Şunga öxşaş ilmiy yondaşuvlar boşqa iqtisodçi olimlarning tadqiqotlarida ham uçraydi. Kiçik biznes subyektlarining eksport salohiyatini baholaşga oid ilmiy qarashlar 1-jadvalda keltirilgan.

1-jadval. Kiçik biznes subyektlarining eksport salohiyatini rivojlantiriş va baholaş böyiça iqtisodçi olimlarning ilmiy yondaşuvlari

T/r	İqtisodçi olimlarning F.I.Ş.	İlmiy yondaşuvlarning mazmuni	Maqola nomi
1	Tuyğunoy Ahmadjanovna Mamadjanova [21]	2025-yil 30-iyunda Surxondaryo viloyati misolida eksport hajmi, tarkibi va eksport qiluvçi korxonalar soni tahlil qilinib, eksport salohiyatini amalga oşiriş yöıiari yoritilgan.	Kiçik biznes eksport salohiyatini rivojlantirişni baholaş modelining ilmiy asoslari va hududiy amaliyoti
2	Dilnoza Xudayberdiyeva [22]	2025-yil iyun oyida mahsulotlar assortimenti, bojxona va logistika jarayonlari, xalqaro sertifikatlaş hamda kiçik va örta biznesning taşqi bozorlarga çiqiş imkoniyatlari örganilgan.	Eksport-import operatsiyalarida dolzarb muammolar va yeçimlar
3	Gulnoza Jamoliddin qizi Tursunxöjayeva [23]	2025-yil 16-oktabrda raqamli marketing vositalarining kiçik biznes eksport faoliyatiga ta’siri örganilgan.	Kiçik biznes subyektlarida raqamli marketing texnologiyalarining eksport faoliyatiga ta’siri
4	Nilufar Nabiyeva [24]	Kiçik biznesni moliyalaştiriş, eksport salohiyati va hududiy tafovutlar bilan boğliq masalalar tahlil qilingan.	Özbekistonda kiçik biznes va işbilarmonlik faoliyati körsatkiçlari tahlili
5	M. A. İbrohimov [25]	2025-yil 7-fevralda kiçik biznes faoliyatini tartibga soliş va eksport sohasini rivojlantiriş yönalişlari yoritilgan.	Mamlakatda kiçik biznes subyektlari va eksport sohasida samarali rivojlaniş yönalişlari

Manba: muallif tomonidan manbalar tahlili asosida tuzilgan.

İnnovatsion rivojlaniş şaroitida kiçik korxonalar tomonidan muvaffaqiyatli eksport faoliyatini olib boriş kiçik biznesning taşqi bozorlarga yönaltirilgan strategiyasini qayta körib çiqişni va xöjalik yuritişda bozor tamoyillariga mos yangiça yondaşuvni qöllaşni taqozo etmoqda. Jahon tovar va xizmatlar bozorida kuçli raqobatning mavjudligi hamda uning natijasida yuz berayotgan şiddatli özgarişlar kiçik biznes subyektlarining eksport strategiyasiga sezilarli ta’sir körsatmoqda.

Kiçik korxonalarning maqsad va vazifalarini anıq belgilaş, ularni amalga oşirişning tegişli yönalişlarini şakllantiriş hamda ular asosida eksport strategiyasini yuritiş kiçik biznes subyektlariga raqobatli bozorlarda öz örni va mavqeyini töğri belgilab olişga yordam beradi. Jahon bozorlarida raqobatning kuçayişi kiçik biznes

subyektlaridan öz maqsad va vazifalarini belgilaşda nafaqat mahsulotga bölgan talab va taklifni, balki salohiyatli iste'molçilarning ehtiyojlari, xohiş-istaklari hamda maqsadlarini ham doimiy ravishda örganişni va ularga mos eksport strategiyasini amalga oşirişni talab etmoqda [3].

MAVZUGA OİD ADABİYOTLAR ŞARHİ

Kiçik korxonalarning eksport salohiyatini oşiriş, ularning taşqi iqtisodiy faoliyatini rivojlantiriş va xalqaro bozorlardagi raqobatbardoşligini mustahkamlaş masalalari iqtisodiy adabiyotlarda keng yoritilgan. Mazkur yönalişdagi tadqiqotlarda korxonalarning moliyaviy imkoniyatlari, işlab çiqariş resurslari, investitsion faolligi hamda xöjalik faoliyatini samarali taşkil etiş masalalariga alohida e'tibor qaratilgan.

İ. A. Blank özining "Управление финансовой безопасностью предприятия" asarida korxonalarning moliyaviy xavfsizligini ta'minlaş, moliyaviy barqarorligini mustahkamlaş va mavjud resurslardan samarali foydalaniş masalalarini yoritgan [2]. R. Payk va B. Nil tomonidan korporativ moliya va investitsiyalaş jarayonlarini boşqarişning nazariy asoslari örganilgan [8]. G. V. Savitskaya esa korxonalarning xöjalik faoliyatini kompleks tahlil qiliş, iqtisodiy körsatkiçlarini baholaş va faoliyat samaradorligini oşiriş masalalariga e'tibor qaratgan [9].

Mahalliy olimlardan D. R. Zaynalov, S. S. Aliyeva va Jahongir Rasuloviç Zaynalov tomonidan tayyorlangan "Управление финансовыми ресурсами предприятий малого бизнеса" nomli ilmiy işda kiçik biznes korxonalarining moliyaviy resurslarini boşqariş masalalari yoritilgan [10]. Şuningdek, D. R. Zaynalov va T. A. Sattarov tomonidan korxonalarning moliyaviy barqarorligini ta'minlaş bilan boğliq masalalar tadqiq etilgan [11]. D. R. Zaynalov va K. D. Daniyarov esa tadbirkorlik subyektlari faoliyatini tartibga soliş mexanizmlarining nazariy va amaliy jihatlarini örgan gan [12].

Kiçik korxonalarning eksport faoliyatini rivojlantirişda investitsion mablağlarni jalb qiliş, işlab çiqariş quvvatlarini kengaytiriş, mahsulot sifatini xalqaro standartlarga moslaştiriş va taşqi bozorlarda samarali marketing strategiyalarini qöllaş muhim ahamiyatga ega. Mazkur omillar korxonalarning xalqaro bozorlardagi raqobatbardoşligini belgilovçi asosiy yönalişlar hisoblanadi.

Yuqoridagi ilmiy yondaşuvlarni umumlaştiriş şuni körsatadiki, kiçik korxonalarning eksport salohiyatini oşiriş moliyaviy, işlab çiqariş, investitsion va taşkiliy omillarning özaro uyğunligiga boğliq. Şu bilan birga, Özbekiston şaroitida kiçik korxonalarning eksport imkoniyatlarini kompleks baholaş, eksport faoliyatidagi mavjud masalalarni anıqlaş va ularni hal etişning samarali iqtisodiy mexanizmlarini işlab çiqiş yönalişida tadqiqotlarni yanada çuqurlaştiriş maqsadga muvofiq.

TADQİQOT METODOLOGİYASİ

Mazkur maqolani tayyorlaş jarayonida kiçik korxonalarning eksport salohiyatini oşiriş bilan boğliq iqtisodiy jarayonlarni örganişda qiyosiy tahlil, statistik tahlil, tizimli yondaşuv hamda ilmiy adabiyotlarni tahlil qiliş va umumlaştiriş usullaridan foydalanildi.

Xususan, qiyosiy tahlil usuli orqali 2021–2025-yillar davomida kiçik biznes subyektlari eksporti hajmining özgariş dinamikasi özaro taqqoslandi. Uşbu usul yordamida eksport hajmining yillar kesimidagi ösiş tendensiyalari anıqlanib, kiçik biznesning mamlakat taşqi iqtisodiy faoliyatidagi örni baholandi. Statistik tahlil usuli asosida 2025-yil yakunlari böyiça kiçik biznes eksporti va importining hajmi hamda ularning mamlakat jami eksporti va importidagi uluşi örganildi. Olingan statistik ma'lumotlar orqali kiçik biznes subyektlarining taşqi savdo faoliyatidagi iştiroki va eksport salohiyatining amaldagi holati baholandi.

Tizimli tahlil usuli yordamida kiçik korxonalarning eksport salohiyatiga ta'sir etuvçi moliyaviy, işlab çiqariş, investitsion va taşkiliy omillar özaro boğliqlikda örganildi. Bu esa eksport faoliyatini rivojlantirişda alohida omillar bilan bir qatorda, ularning kompleks ta'sirini ham hisobga oliş imkonini berdi.

Şuningdek, ilmiy adabiyotlarni tahlil qiliş va umumlaştiriş usullari orqali mahalliy hamda xorijiy iqtisodçi olimlarning kiçik biznes eksport salohiyatini rivojlantirişga oid ilmiy qaraşlari örganildi. Ularning yondaşuvlarini umumlaştiriş asosida kiçik korxonalarning xalqaro bozorlarga çiqişidagi mavjud muammolar va eksport faoliyatini takomillaştirişning ustuvor yönalişlari anıqlaştirildi. Maqola matnini tayyorlaş va tahliliy ma'lumotlarni tizimlaştiriş jarayonida sun'iy intellekt vositalaridan 10 foizgaça yordamçi vosita sifatida foydalanildi.

Tadqiqotning axborot bazasini Özbekiston Respublikasi Milliy statistika qömitasi ma'lumotlari, SIAT statistik axborot tizimi, tegişli ilmiy maqolalar va iqtisodiy adabiyotlar taşkil etdi [13, 27].

TAHLİL VA NATİJALAR

Kiçik korxonalar faoliyatini eksportga yönaltiriş holatining qiyosiy tahlili. Kiçik korxonalarning taşqi bozorlarga kirib borişida eksport faoliyatini yuritiş böyiça tayyorgarlik işlarini puxta tahlil qiliş va rejalaştiriş muhim ahamiyatga ega. Bunda menejerlar eksport faoliyatining korxona maqsadlariga mosligini hamda uning qançalik samarali amalga oşirilayotganligini baholaşlari zarur.

Kichik korxonalarning jahon bozorlariga chiqishi va eksport faoliyatini olib borishida korxona rahbariyati bir qator muhim masalalarga e'tibor qaratishi lozim. Jumladan, tashqi bozorlarga kirishning maqsadga muvofiqligi, eksport strategiyasining biznes rivojlanishi hamda belgilangan maqsad va vazifalarga mosligi, eksport faoliyatini yolga qoyish zarurati yoki ichki bozorda faoliyatni davom ettirish afzalliklari, shuningdek, korxonaning eksport faoliyatini amalga oshirish salohiyati atrofliча baholanishi kerak [7, 8].

2-jadval. Eksport va importning asosiy korsatkichlari

Korsatkich	2025-yil
Kichik biznes eksporti	12 382,6 mln AQSH dollari
Kichik biznes eksportining jami eksportdagi ulushi	36,6%
Kichik biznes importi	25 390,3 mln AQSH dollari
Kichik biznes importining jami importdagi ulushi	53,6%

Manba: Ozbekiston Respublikasi Milliy statistika qomitasi ma'lumotlari asosida tuzilgan.

Endi 3-jadvalga murojaat qilamiz.

3-jadval. Kichik biznes subyektlarining eksport va import dinamikasi

Yil	Eksport, mlrd dollar
2021	3,3
2022	6,2
2023	6,9
2024	9,3
2025	12,4

Manba: Ozbekiston Respublikasi Milliy statistika qomitasi. *2025-yilda kichik tadbirkorlikning asosiy korsatkichlari* [26]. https://stat.uz/img/news/maliy-biznes-kb_en_p93785.pdf; SIAT statistik axborot tizimi. *Kichik biznes eksporti statistikasi* [27]. https://siat.stat.uz/data/469/?lang=en; Ozbekiston Respublikasi Milliy statistika qomitasi. *Ozbekistonning 2025-yildagi tashqi savdo natijalari* [28]. https://stat.uz/uz/matbuot-markazi/qo-mita-yangiliklar/66430-2025-jilda-zbekistonning-tash-i-savdo-ajlanmasi-81-mlrd-dollardan-oshdi-2.

Yuqorida korsatib otilgan masalalarga aniq javob berilgandan song, kichik korxonalar eksport faoliyatini amalga oshirish uchun ozlariga maqbul bolgan maqsadli tashqi bozorni aniqlashlari kerak.

Har qanday kichik korxona iste'molchilarning talab va ehtiyojlarini qondirishni oz oldiga maqsad qilib qoyadi. Iste'molchilar ehtiyojlarini yuqori darajada qondira olgan korxona oz maqsadiga erishib, bozorda raqobat ustunligiga ega bolishi mumkin. Biroq bozordagi doimiy ozgarishlar kichik biznes subyektlaridan oz mavqeyini muntazam mustahkamlab borishni talab etadi. Chunki talab va taklif, shuningdek, orinbosar tovarlarning bozordagi holati doimiy ravishda ozgarib turadi. Bunday ozgarishlar kichik korxonalar uchun yangi imkoniyatlar bilan birga muayyan xavf-xatarlarni ham yuzaga keltiradi. Ularning ta'sirini kamaytirish maqsadida korxonalar faoliyatini mavjud bozorlar bilan cheklamasdan, yangi bozorlarga chiqish imkoniyatlarini ham organishlari lozim [1, 4].

Jahon bozoriga kirib borishda kichik korxonalarning eksport strategiyasini tezkor va izchil amalga oshirish tashqi bozorlarda mustahkam orin egallashning muhim omili hisoblanadi. Bu korxonalarning xalqaro bozorlarda raqobatbardoshligini oshirish va mahsulot sotuvining kattaroq ulushini egallashga intilishini kuchaytiradi. Chunki tashqi bozorlarda kichik ulushga ega bolgan korxonalar bozor ozgarishlariga nisbatan sezuvchanroq bolishi mumkin. Jahon iqtisodiyotidagi inqirozli davrlarda bunday korxonalarning bozordagi mavqeyini saqlab qolishi murakkabla shadi. Shu bilan birga, iste'molchilar, vositachilar va ulgurji savdo korxonalari bozorda barqaror mavqega ega kompaniyalar bilan hamkorlik qilishga koproq intiladilar.

XULOSA VA TAKLİFLAR

Xalqaro iqtisodiy munosabatlarni rivojlantirish va eksport operatsiyalarining ulushini oshirish mamlakatimiz iqtisodiyotining barqaror osishiga hamda jahon bozorida Ozbekiston Respublikasining mavqeyini mustahkamlashga xizmat qiladi. Shu bilan birga, eksport salohiyatini oshirish va eksport hamda import hajmlari ortasidagi mutanosiblikni ta'minlash muhim ahamiyatga ega.

Kiçik korxonalar taşqi bozorlarga çiqişda quyidagi strategik masalalarni hal etişlari zarur:

1. Maqsadli taşqi bozorni tanlaş — eksport uçun istiqbolli bozorlarni anıqlaş va ularning imkoniyatlarini baholaş.

2. Bozorga çiqiş strategiyasini belgilaş — taşqi bozorga q açon va qanday usulda kirişni hamda tegişli eksport strategiyasini işlab çiqiş.

3. Mahsulot va narx siyosatini şakllantiriş — taşqi bozor talablariga mos mahsulot assortimentini tanlaş va raqobatbardoş narx siyosatini amalga oşiriş.

4. Sotuv va taqsimot tizimini taşkil etiş — mahsulotlarni sotuvga çiqariş usullarini belgilaş, yetkazib beriş tarmoqlarini rivojlantiriş va bozorda samarali sotuv siyosatini yölga qöyiş.

FOYDALANİLGAN ADABİYOTLAR RÖYXATİ

1. Закон Республики Узбекистан от 6 мая 2014 года № ЗРУ-370 «О внесении изменений и дополнений в Закон Республики Узбекистан „Об акционерных обществах и защите прав акционеров“». — URL: https://lex.uz/ru/docs/2382411.
2. Бланк И. А. Управление финансовой безопасностью предприятия. — Киев: Эльга, 2009. — 776 с.
3. Зайналов Ж. Р., Ахмедова А. Т., Нажмиддинов Ф. Н., Убайдуллоев Ф. К. Финансовые рынки и институты: учебное пособие. — Душанбе: ТГФЭУ, 2025. — 304 с.
4. Финансы. Денежное обращение. Кредит: учебник / под ред. Л. А. Дробозиной. — Москва: Финансы и статистика, 1999.
5. Финансы: учебник / под ред. А. М. Бабича, Л. Н. Павловой. — Москва: ФБК-ПРЕСС, 2004.
6. Финансы предприятий: учебник для вузов / под ред. Г. Б. Поляка. — Москва: Финансы и статистика, 2003.
7. Корпоративные финансы: учебник для вузов / под ред. В. В. Бочарова. — Москва: ФБК-ПРЕСС, 2004.
8. Пайк Р., Нил Б. Корпоративные финансы и инвестирование. — Санкт-Петербург: Питер, 2005. — 784 с.
9. Савицкая Г. В. Комплексный анализ хозяйственной деятельности предприятия: учебник. — 7-е изд., перераб. и доп. — Москва: ИНФРА-М, 2016. — 608 с.
10. Зайналов Д. Р., Алиева С. С., Расулов З. Д. Управление финансовыми ресурсами предприятий малого бизнеса: брошюра. — Москва: РАДИУС, 2013.
11. Зайналов Д. Р., Саттаров Т. А. Проблемы обеспечения финансовой стабильности предприятий: монография. — Ташкент: Sharq, 2011.
12. Зайналов Д. Р., Данияров К. Д. Механизмы регулирования деятельности предпринимательских субъектов: теория и практика: монография. — Нукус: Bilim, 2014. — 188 с.
13. Özbekiston Respublikasi Milliy statistika qömitasi. Özbekiston Respublikasida kiçik tadbirkorlik subyektlarining asosiy körsatkiçlari, 2025-yil yanvar–dekabr. — 2026. — URL: https://stat.uz/uz/matbuot-markazi/qo-mita-yangiliklar/66509-o-zbekiston-respublikasida-kichik-tadbirkorlik-subyektlarining-asosiy-ko-rsatkichlari-2025-yil-yanvar-dekabr.
14. Özbekiston Respublikasi Milliy statistika qömitasi. Faoliyat körsatayotgan kiçik tadbirkorlik subyektlari soni (yillik) // SIAT statistik axborot tizimi. — URL: https://siat.stat.uz/data/261/.
15. Özbekiston Respublikasi Milliy statistika qömitasi. Yangi taşkil etilgan kiçik tadbirkorlik subyektlari soni // SIAT statistik axborot tizimi. — URL: https://siat.stat.uz/.
16. Özbekiston Respublikasi Milliy statistika qömitasi. Kiçik tadbirkorlikning asosiy statistik körsatkiçlari, 2025-yil yanvar–sentabr: statistik hisobot. — 2025. — URL: https://stat.uz/img/press-relizlar/kb_eng_p74274.pdf.
17. Şaropova N. R. Özbekistonda kiçik biznes subyektlari eksport salohiyatini oşiriş: tahlil va prognozlaş // Yaşil iqtisodiyot va taraqqiyot. — 2025. — Jild 3, № 4. — DOI: https://doi.org/10.5281/zenodo.15497603.
18. Raxmatullayev U. U. Kiçik biznesning eksport salohiyatini oşirişning obyektiv zarurati // Mehnat iqtisodiyoti va inson kapitali. — 2025. — Jild 4, № 4. — B. 259–267. — DOI: https://doi.org/10.55439/lehc/vol4iss4/a233.
19. Abduqahhorov A. A. Kiçik va örta biznes subyektlari eksport salohiyatini rivojlantiriş mexanizmini takomillaştiriş // Yaşil iqtisodiyot va taraqqiyot. — 2025. — Jild 3, № 9. — DOI: https://doi.org/10.5281/zenodo.17195080.
20. Mamasoatov D. R. Kiçik va örta biznes subyektlari eksport salohiyatini rivojlantiriş va raqobatbardoşlikni oşiriş yöıiari: ilmiy maqola. — Naşr ma'lumotlari anıqlaştirilishi lozim.
21. Mamadjanova T. A. Kiçik biznes eksport salohiyatini rivojlantirişni baholaş modelining ilmiy asoslari va hududiy amaliyoti // Marketing jurnali. — 2025. — № 6. — URL: https://marketingjournal.uz/index.php/mj/

uz/article/view/391.
22. Xudayberdiyeva D. Eksport-import operatsiyalarida dolzarb muammolar va yeçimlar // Yaşil iqtisodiyot va taraqqiyot. — 2025. — Jild 3, № 6. — DOI: https://doi.org/10.5281/zenodo.15796693.
23. Tursunxöjayeva G. J. qizi. Kiçik biznes subyektlarida raqamli marketing texnologiyalarining eksport faoliyatiga ta'siri // Marketing: xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya töplami. — 2025. — 16-oktabr, maxsus son. — URL: https://doctorant.tsue.uz/wp-content/uploads/2025/12/Marketing-Toplam.pdf.
24. Nabiyeva N. Özbekistonda kiçik biznes va işbilarmonlik faoliyati körsatkiçlari tahlili // İqtisodiy taraqqiyot va tahlil. — 2025. — Jild 3, № 10. — B. 151–160. — DOI: https://doi.org/10.60078/2992-877X-2025-vol3-iss10-pp151-160.
25. İbrohimov M. A. Mamlakatda kiçik biznes subyektlari va eksport sohasida samarali rivojlaniş yönalişlari: ilmiy maqola. — Naşr ma'lumotlari anıqlaştirilishi lozim.
26. Özbekiston Respublikasi Milliy statistika qömitasi. Kiçik tadbirkorlikning asosiy körsatkiçlari, 2025-yil: statistik material. — URL: https://stat.uz/img/news/maliy-biznes-kb_en_p93785.pdf.
27. Özbekiston Respublikasi Milliy statistika qömitasi. Kiçik biznes eksporti statistikasi // SIAT statistik axborot tizimi. — URL: https://siat.stat.uz/data/469/?lang=en.
28. Özbekiston Respublikasi Milliy statistika qömitasi. 2025-yilda Özbekistonning taşqi savdo aylanmasi 81 mlrd dollardan oşdi. — 2026. — URL: https://stat.uz/uz/matbuot-markazi/qo-mita-yangiliklar/66430-2025-jilda-zbekistonning-tash-i-savdo-ajlanmasi-81-mlrd-dollardan-oshdi-2.

YASHIL

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz HAKIMOV

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Hasan MAQSUDOV

2026. № 11/1

© Materiallar ko‘chirib bosilganda ““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali manba sifatida ko‘rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma’sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga
maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.
El.Pochta: sq143235@gmail.com
Bot: @iqtisodiyot_77
Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo‘lishingiz mumkin. Obuna bo‘lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to‘lov haqidagi ma’lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo‘natishingizni so‘raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo‘natamiz.

““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali 03.11.2022-yildan
O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№566955 reyestr raqami tartibi bo‘yicha ro‘yxatdan o‘tkazilgan.
Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug‘bek tumani
Kumushkon ko‘chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz